

Peregrinusok nyomában Amszterdamban

Az Orthográfiában, vagy írásnak módjában, ha miket követtünk különös formákat, vittenek arra bennünket mind fontos okok, mind pedig Tudós és nagy embereknek, kik az írásban való igaz magyarságokról ditsértetnek, példájok. Effélékről való éretlen ítéllettel nem méltó utálatba hoznod sem azokat a' kik azt most néked kezembe adják. Áldjad inkább az Istent, hogy megáldotta és ennyire segítette az erőtelen eszközöket, mintegy a' semmiből hozván-ki ezt a' mit látsz: és élj ezzel lelked idvességére. (Amstelodam, '92)

Hollandiában a közoktatási rendszer sok tekintetben hasonló problémákkal küzd, mint hazánkban. Ez az oka, hogy – a meglévő különbségek ellenére is – sok tapasztalatukat tudjuk felhasználni. Szükségünk lehet rájuk közoktatási rendszerünk átalakítása során. Ennek az írásnak sem a témája, sem a terjedelme nem engedi meg, hogy ismertessük benne a holland közoktatási rendszert. Néhány jellemző problémáját azonban megemlítjük.

A hollandiai iskolákban sok a „nemzetiségi” tanuló. Az egykori gyarmatokról bevándorlottak és huszadik századi menekültek egyaránt tarkítják a kulturális palettát. A holland nyelv, kultúra, történelem megismerése számukra is fontos. Ugyanakkor a saját nyelvük, kultúrájuk, történelmük ápolásáért, megismeréséért is felelősséget vállal az iskola.

A hollandiai iskolák mérete növekszik. Kisebb iskolák fuzionálnak és mamutiskolák, nevelési központok jönnek létre. Ezek irányítása egészen más pedagógiai-vezetési módszereket igényel.

A hollandiai iskolák autonómiája megnövekedett. Ennek oka az oktatásügy folyamatban lévő decentralizálása. Helyi curriculumok kidolgozására van szükségük, önálló gazdálkodást folytatnak. Az önállósodás változásokat igényel, melyek Hollandiában még folyamatban vannak. A régi vezetőket új szemléletű, önállóan tervező, irányító, gazdálkodó menedzsment váltja fel. A menedzser szakmát amerikai minták alapján tanítják.

Hazánkban az oktatási intézmények számára az önálló gazdálkodás lehetősége már régebben adott. A mamutiskolák szervezésének korszakán már túljutottunk. Helyi tantervek alapján tanító, önállóan gazdálkodó iskolák szervezése és iskolavezetők képzése azonban aktuális feladataink közé tartozik. Ennek leghatékonyabb módja egy országos menedzserképző hálózat létrehozása és működtetése.

Hollandiában ezt az utat már végigjárták. Ma már olyan oktatási-menedzser képző intézménnyel rendelkeznek, amely (egyetemek bázisán, azok együttműködése révén) nemzetközi hírnévre tett szert. Legutóbb a NESÁ (1), a Holland Oktatásügyi Vezetőképző Intézet (NSO) (2) szakmai bázisán, lehetőséget teremtett csehszlovákiai, lengyel és magyar közoktatási szakértők számára menedzserképző tanulmányok folytatására Amszterdamban.

Országonként kilenc szakértőt választottak ki az NSO vezető munkatársai, nyilvános pályázat keretében. A kiválasztási szempontok között a nyelvtudás és a hosszútávú együttműködés szándéka szerepelt. Ezenkívül fontos volt, hogy az NSO által készített felosztás szerinti szakterületek képviselői kerüljenek a csoportba, a magyar intézményrendszer és az ország lehetőleg minél nagyobb területéről. Iskolaigazgatók, egyetemi-, főiskolai oktatók, közművelődési szakemberek, nemzetközi kapcsolatokban tapasztalatot szerzett szaktanárok soraiból kerültek ki a résztvevők, Budaörs, Győr, Pécs, Szeged, Szolnok, Budapest városokból. Kilencünk közül öten már vettek részt amszterdami képzésben, kettőjük a mostani kurzus előkészítésében.

A holland fél rendkívüli körültekintéssel szervezte meg az egyhónapos programot.

Ennek az volt a célja, hogy felkészítse a három ország szakértőit azokra a feladatokra, amelyek az NSO-hoz hasonló menedzseriskola felállításával járnak. Az egyhónapos munkás együttlét alatt megegyeztünk a program adaptálásának módjában, időrendjében és a főbb módszertani kérdésekben. A teljesség igénye nélkül álljon itt néhány téma a majdani menedzser-tanfolyam tantárgyai közül:

E témák részletes ismertetésére most nem vállalkozhatunk, bár összefoglalásuk nem volna az olvasók számára érdektelen. Reméljük, ezt a későbbiekben az egyes témák gazdái meg is írják az Iskolakultúra hasábjain. Mint jellemző és általános problémát, hadd említsük meg a szakkifejezések kérdését. A program első hetében az előadók többsége elidőzött a nyelvi problémáknál. A közoktatás szakterületein manapság világméretekben jellemző az egyes szakkifejezések tisztázatlan, zavaros használata. Ez olykor hatalmas károkat okoz a kutató- és a kormányzati munkában is. Legnagyobb a probléma, ha az egyes szakterületek egyébként igen jónevű képviselői nem tudnak lépést tartani más szakterületek nyelvi változásainak fejlődésével. Az egyes kifejezéseket saját szűk szakterületük értelmezésében használják. Ezért komoly kutató illetve oktató munkát kezdeni manapság csak úgy szabad, hogy mindnekielőtt a használni kívánt szakkifejezések jelentéstartalmát tisztázzuk – állítják az NSO szakértői.

A tanulmányút első másfél hete alatt a résztvevők plenáris előadásokon ismerkedtek meg a menedzsment fontosabb témaköreivel. Minden tárgyra fél nap jutott. Az előadásokat az adott szakterület holland, illetve angol specialistái tartották. Ezekre, a minden alkalommal egy-két nappal korábban megkapott irodalom, illetve bevezető feladatok ismeretében készültünk.

A következő időszakban két és fél héten keresztül ki-ki a saját tutoraival – szakterületének előadóival – konzultált. Ezeken a konzultációkon mindhárom nemzeti csoport egy-egy tagja vett részt. Az előadók, akik a tutoriális csoportokat vezették, irodalommal látták el a résztvevőket, szakmai találkozásokat szerveztek számukra, az ország különböző pontjain. Így az előadáson hallott módszerek gyakorlati alkalmazását is láthattuk.

A három szakértő együtt készítette el nemzeti moduljait oly módon, hogy minden modul három verzióban készült el. Ezután a nemzeti csoportok állították össze az elkészült modulokból, odahaza megtartandó tanfolyamuk anyagát.

Az egyes programok angol nyelven készültek, ami a nyelvi problémák szempontjából az elkészítést segítette, de a hazai adaptáció során feltehetően nehézséget fog okozni.

Az NSO képzési rendszerének adaptálása folyik. Terveink szerint az 1994/95-ös tanévben elkezdhetjük az NSO-ekvivalens vezetőképző tanfolyamok tartását. A programban részt vállaló egyetemek, főiskolák és helyi szakértők toborzása még nem zárult le. Aki csatlakozni tud hozzá, az rövid idő alatt bekerül Európa „vérkeringésébe”.

Véleményünk szerint a természetes fejlődésében meggátolt oktatási rendszerünk fejlesztésének leghatékonyabb módja az ésszerűen igénybevett külső segítség. Jól működő modellek adaptálása, szoros nemzetközi szakmai kapcsolatrendszer kialakítása. Ennek, úgy véljük, nagyon jó példája az itt bemutatott projekt, melynek különös értéke, hogy a holland fél is kamatoztatni kívánja a mi tapasztalatainkat.

JEGYZET

- (1) NESA: Network Educational Sciences Amsterdam. Az európai neveléstudományi és tanárképzési együttműködést elősegítő szervezet. Több mint harminc egyetem, illetve kutatóintézet a tagja. Magyarországról az ELTE, a JATE, a JPTE és az OKI.
- (2) NSO: Nederlandse School voor Onderwijsmanagement. Öt holland egyetem kooperációja eredményeként jött létre. Oktatógárdáját az egyetemek oktatóin kívül aktív, – vagy nagy tapasztalattal rendelkező volt – iskolaigazgatók, illetve menedzserirodák vezető munkatársai alkotják.

BARDÓCZ-T. ANDRÁS